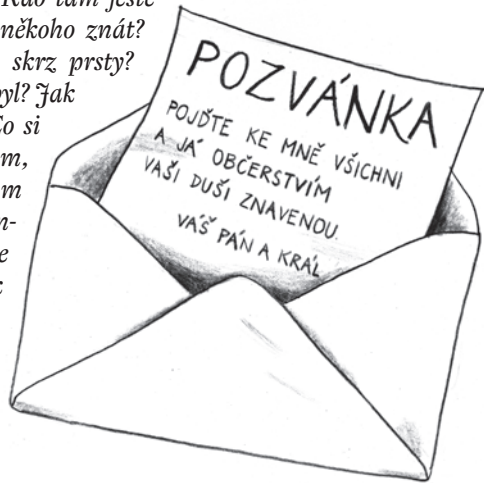

OBSAH

Úvodní slovo a Slovo pro rodiče	6
Poznámky ke struktuře misálku	10
I. ODDÍL: Příprava na mši svatou	12
Bůh nás volá	14
Bůh se stará	15
Slavnostně se obléknu	15
Jdu na mši svatou	16
Před kostelem se všichni pozdravíme	18
Vejdu do kostela	18
Přijímám Ježíšovo pozvání	20
Služba při mši svaté	22
Bůh člověka obléká ke službě	27
Ztišení přede mší	34
II. ODDÍL: Úvodní obřady	35
Průvod	36
Příchod k oltáři	39
Znamení kříže	39
Úvodní apoštolský pozdrav	41
Lítost nad hříchem	42
Kyrie.	45
Gloria	45
Vstupní modlitba	47
III. ODDÍL: Bohoslužba slova	49
1. čtení	52
Žalm	52
2. čtení	54
Aleluja	54
Tři křížky před evangeliem	55
Evangelium	56
Promluva	59
Credo	61
Přímluvy	63
IV. ODDÍL: Bohoslužba oběti	66
Přinášení darů	70
Modlitba k přípravě darů	74
Odevzdáváme Bohu sami sebe	75
Umývání rukou	76
Prosba za přijetí darů	76
Modlitba děkůvzdání	77
Sanctus	79
Prosba, ať Duch svatý sestoupí na dary	80
Ustanovení eucharistie	81
Tajemství víry	84
Prosba, ať Duch svatý sestoupí na celou církev	85
Závěrečný chvalozpěv	87
Otče náš	88
Pozdravení pokoje	89
Lámání chleba a zpěv Agnus	90
Pozvání k hostině	91
Přijímání	92
Uložení Těla Kristova do svatostánku	96
Modlitba po přijímání	96
V. ODDÍL: Závěrečné obřady	97
Pozvání na nejbližší týden	97
Bůh nám žehná a vysílá nás	98
Slavnostní závěr	99
VI. ODDÍL: Poselství mše svaté	99
Buď svící, která světlem božím září všem	99
Neděle je den Páně	100
Evangelium je stále mezi námi	100
Slovníček	102
Literatura	104

Knížka, kterou právě držíte v ruce, je určena těm, kteří by rádi hlouběji pronikli do slavení mše svaté. Objevit v záplavě „zbožných slov“ krásu a smysl této slavnosti je těžké nejen pro děti, ale samozřejmě i pro nás dospělé. Snažíme se prožít mši svatou naplno, ale nevíme, jak na to. Srdcem cítíme, že jsme si rozhodně nespletli dveře, že chceme strávit čas v Boží přítomnosti, ale nějak se do liturgie neumíme ponořit. Možná nás napadne: Kdybychom tak žili v Ježíšově době, to by bylo! Posadili bychom se po jeho boku a on by nám všechno vysvětlil jako učedníkům na cestě do Emauz. Ale kde ho potkat dnes? Ježíš přece nedoprovázel jen učedníky na cestě do Emauz. Provází i nás na naší cestě. A stejně jako apoštolům nabízí i nám místo u svého stolu. Jeho pozvání je přichystáno pro každého.

Komu patří tahle pozvánka? Proč zve Pán a Král právě mě? Mám pozvání přijmout? Hodí se to? Co z toho budu mít, když pozvání přijmu? Času mám málo, nemám jít radši konečně po dlouhé době do kina? Kdo tam ještě bude? Budu tam zapadat? Budu tam někoho znát? Nebudou se tam na mě ostatní dívat skrz prsty? Co si pomyslí soused, až zjistí, kde jsem byl? Jak se mám na takové setkání připravit? Co si vezmu na sebe? Kdy to začíná? Doufám, že to nebude brzy po ránu... A kam dám děti? To je mám vzít s sebou? Kdy to skončí? Musím ještě uvařit oběd... Jak bude setkání probíhat? Nebudu se nudit? Jak se tam mám chovat? Co Pánu a Králi řeknu? A co bude říkat on mně? Co přinesu hostiteli za dar?

Pojďme společně hledat odpovědi na naše otázky pěkně popořádku.

Už se vás děti někdy zeptaly, proč s vámi „musí“ chodit do kostela? Nebo vám kladly tisíce všetečných otázek, proč pan farář dělá to či ono? Radujte se! Znamená to, že už jste urazili velký kus cesty při naplňování slibu, který jste dali při křtu svých dětí: že je budete vychovávat ve víře. Takové otázky totiž dokazují, že vaše děti o Bohu přemýšlí, že jim není lhostejný, že ho touží poznat. Pro vás jako rodiče je to skvělý okamžik, ba přímo výzva, kdy dostáváte příležitost zkusit dětem pomoci otevřít dveře chrámového prostoru dokořán, aby mohly vejít a spatřit spolu s vámi bohatství, tajemství a krásu mešní liturgie. Je přece úžasné společně odhalovat poklad, který se ukrývá uvnitř a čeká, až bude objeven. Napadá vás, že se to lehko řekne, ale hůř udělá? To je určitě pravda. Ale vzpomeňme si na učedníky. Ti přece také mnohdy nechápali, často se ptali, mezi sebou se dohadovali, po čase si ujasňovali, ale v hledání neustávali. Nebojte se tedy! Bůh vás bude stejně jako učedníky při tomto nelehkém úkolu provázet, bude vám pomáhat. Jenže jak do toho? Možná je dobré pro začátek zkusit třeba:

*Promluvit si s dětmi o tom, proč se my, rodiče, do kostela těšíme.
Špitnout dítěti do ucha, co se právě děje u oltáře.
Najít společně písničku ve zpěvníku.
Ukazovat dětem po rádcích slova písničky.
Napovídat občas dětem napřed společné odpovědi.
Napovídat dětem, kdy si kleknout, vstát a kdy sedět.
Jít s dětmi v kostele do předních lavic.
Přečíst si doma přede mši svatou úryvky bohoslužby slova.
Ukazovat dětem na obrázku, o čem se právě čte.
Poprosit někdy kněze, aby vašim dětem ukázal „zblázka“ bohoslužebné předměty.
Zapojit děti například do rozdávání zpěvníků.
Chodit tak včas, abyste přede mši svatou stihli pozdravit kněze a ostatní v kostele.
Zjistit s dětmi něco o světcích, kterému je zasvěcen váš kostel.
Přijít někdy s dětmi pomoci s úklidem kostela.*

*Přivést děti k ministrování, zpívání ve schole nebo se jinak zapojit do chodu farnosti.
Navštěvovat ty, se kterými se v kostele setkáváte.
Nechat děti vhodit peníze do pokladničky nebo do košíčku při sbírce.
Nechat děti doprovázet obětní průvod.
Dát dětem do ruky misálek a pomáhat jim hlídat, kdy mají otočit list.
Nechat děti porovnávat obrázek misálku s tím, co se právě děje u oltáře.
Už při vstupu do kostela začít automaticky šeptat.
Nechat děti spočítat, kolikrát během mše svaté řekne kněz např. větu: „Modleme se.“
Vysvětlit dětem, co znamenají slova amen, aleluja...
Vypátrat s dětmi předem, jakou barvu ornátu si dnes kněz oblékne.
Zkusit se po mši svaté děti zeptat, o čem byla dnešní promluva.
Zkusit se předem s dětmi domluvit, za které živé i zemřelé příbuzné a známé se budete přimlouvat při bohoslužbě oběti.
Pochválit dítě, když neruší sousedy v lavici.
Prohlédnout si s dětmi fotky z jejich křtu, kdy naplno začala jejich cesta k Bohu.
Snažit se zapojit kmotry dítěte. Vždyť jsou tu proto, aby spolu s vámi pomohli vašemu dítěti ukazovat cestu k Bohu.
Prohlédnout si s dětmi sakristii a jiná kostelní „zákoutí“...*

Jistě vás napadne ještě mnoho dalších způsobů, jak dětem dění v kostele přiblížovat.

Přejeme vám, abyste se na mši svaté cítili dobře i v přítomnosti vašich zvědavých a neposedných ratolestí a aby se celé vaší rodině otevřel prostor pro společný růst ve víře a zažívání radosti s naším Pánem!

Autoři

POZNÁMKY KE STRUKTUŘE MISÁLKU

MISÁLEK NEJEN PRO DĚTI se skládá ze dvou publikací: **barevná knížka** nás provází krok za krokem mši svatou a **černobílá**, kterou právě držíte v ruce, vám, doufejme, poskytne odpovědi na některé otázky týkající se liturgie.

Barevný průvodce mši svatou je rozdělen do šesti oddílů. Ty od sebe můžete snadno rozeznat díky **barevným okrajům** a **římským číslicím** na pravé stránce:

- I. Příprava na mši svatou (oranžová)
- II. Úvodní obřady (modrá)
- III. Bohoslužba slova (červená)
- IV. Bohoslužba oběti (zelená)
- V. Závěrečné obřady (žlutá)
- VI. Poselství mše svaté (fialová)

Všech šest oddílů však dohromady tvoří jeden celek mše svaté.

V barevném misálku jsou **barevně rozlišené i texty**:

- černá – průvodní, vysvětlující slova;
- zelená – slova, která pronáší kněz či jáhen;
- červená – slova, která pronáší všichni shromáždění;
- modrá – slova, která pronáší od ambonu jiná osoba než kněz či jáhen.

Pozn.: Na několika málo místech je zelený text kněze či jáhna pro lepší pochopení zcela výjimečně drobně jazykově upraven či zkrácen oproti plnému znění pronášenému při mši svaté.

Kromě textu jsou v barevném misálku samozřejmě důležité i **obrázky**, které čtenářům různých věkových kategorií mohou pomoci pronikat do liturgie.

Tyto obrázky se snaží postihnout:

- na levé stránce** – to, co se právě při mši svaté děje nebo co kdo z nás dělá;
- na pravé stránce** – to, proč při bohoslužbě to či ono děláme, z čeho jednotlivé úkony pramení – biblické souvislosti.

Na vnitřních deskách barevného misálku najdete základní odpověď na to, proč chodit na mši svatou. Vysvětlivku k tomuto obrázku, stejně jako odpovědi na mnoho otázek, které vás mohou v souvislosti s liturgií napadnout, najdete v tomto černobílém *MISÁLKU NEJEN PRO DĚTI – OTÁZKY A ODPOVĚDI*. Ten je, stejně jako barevný misálek, opět rozčleněn na šest oddílů, které jsou označovány už jen římskými číslicemi po krajích stránek. V úvodní části každého oddílu najdete základní informace k dané části mše svaté a následně pak odpovědi na otázky týkající se jednotlivých mešních úkonů.

Budete-li hledat odpověď na otázku ke konkrétní stránce barevného misálku, postupujte následovně:

1. zjistíte v barevném *MISÁLKU NEJEN PRO DĚTI* římskou číslici oddílu
2. spolu s římskou číslicí si zapamatujte konkrétní nadpis dané stránky, která vás zajímá (římské číslice a nadpisy jsou v obou publikacích shodné)
3. v černobílých *OTÁZKÁCH A ODPOVĚDÍCH* nalistujte obsah
4. v obsahu podle římské číslice a nadpisu zjistíte číslo stránky, na které komentář najdete.

Černobílou příručku je možné pročítat i jako souvislý text.

V závěru knížky, kterou nyní držíte v ruce, najdete také malý slovníček s krátkým vysvětlením některých základních pojmů.

Jsme si vědomi, že knížka *OTÁZEK A ODPOVĚDÍ* by mohla být výrazně obsáhlejší a podrobnější. Naší snahou však bylo zpracovat texty tak, aby mohly posloužit jak „začátečnickům“, tak i „znalcům“ jako inspirace při hledání a objevování krásy liturgie. Budeme rádi, když se knížka stane podkladem jak pro jednotlivce při individuální četbě, tak pro rodiny s dětmi nebo například pro skupiny náboženství dětí či dospělých. Doufáme, že tato publikace poslouží jako podnět pro diskuze ve vrstevnických skupinách, v rodinách nebo jako pomůcka pro přípravu katechezí na téma mše svaté.

I. ODDÍL: PŘÍPRAVA NA MŠI SVATOU

1 Co je to mše svatá? Co je bohoslužba?

Bohoslužba je Boží služba člověku a služba člověka Bohu. Bohoslužba je událost, v níž na prvním místě jedná Bůh s člověkem. My na toto setkání odpovídáme společnou modlitbou. Jedná se tedy o setkání Boha s člověkem a člověka s Bohem. Bůh si udělal čas jen pro nás a my pro něj.

Při bohoslužbě mnoho čerpáme, abychom pak po tzv. závěrečném propuštění (lat. *missa*) mohli mnoho dávat. K tomu si vyprošujeme Boží požehnání, abychom skutečně přinášeli světlo do světa. V západní církvi se od středověku slovem *missa* neoznačuje jen požehnání udílené v závěru mše svaté při propuštění, ale celá mše svatá.

2 Jak nám Bůh slouží?

Bůh stále vstupuje do lidského života, aby člověku sloužil. Už dílo stvoření je začátkem bohoslužby. Dětem to můžeme přiblížit pomocí obrázků na vnitřních deskách misálku:

Bůh Otec nám dává život (stvoření), zahrnuje nás svou láskou, odpuštěním a pomocí (Noemova archa). Stále se o nás stará a svým slovem nás vede naším životem (hořící keř). Z lásky nám dal svého Syna (narození Ježíše), který nás shromažďuje v Duchu svatém (Ježíšovo kázání), vysvobodil nás od všeho zlého (Ježíšův kříž) a zve nás na mši svatou k obětní hostině, aby v nás působil a skrze své oslavené tělo (pozvání k obětní hostině) nás přivedl do Otcova domu (nebeské království).

3 Jak my můžeme sloužit Bohu?

Pánu Bohu sloužíme tak, jak nás to učil Pán Ježíš, mnoha různými způsoby: můžeme s Bohem rozmlouvat, můžeme o něm druhým vyprávět, můžeme konat skutky lásky, můžeme kolem sebe šířit pokoj a radost... Ježíš nás naučil setkávat se s Bohem také v tajemství chleba a vína, v tajemství Poslední večeře.

4 Mše je společná modlitba – proč se tedy tak často modlí jen kněz?

Kněz se nemodlí sám. Kněz je ten, kdo naši společnou modlitbu vede, kdo ji zahajuje, kdo jí dává směr, kdo k ní vyzývá (*Modleme se...*).

Když se Ježíš modlil se svými učedníky, modlil se jménem učedníků. On byl ten, kdo pronášel modlitby, a učedníci se k němu připojovali. Podobně kněz pronáší modlitby, které nejsou jen jeho vlastními modlitbami, ale modlitbami všech shromážděných (*Přinášíme Ti, Bože, tuto oběť...*). Někdy se kněz při mši svaté modlí přímo Ježíšovým jménem – Ježíšova modlitba je v knězi přítomná (*Toto je moje tělo... Pokoj vám...*). Jindy kněz připomíná Ježíšovy činy (*On při poslední večeři... Jak nás to naučil Pán Ježíš...*) a my se k jeho slovům připojujeme v modlitbách a zvoláních (*Amen; Máme je u Pána; Sláva Tobě, Pane...*).

5 Ke komu se při mši svaté modlíme?

Modlíme se především spolu s Ježíšem k Bohu Otci.

V některých chvílích se obrácíme k samotnému Ježíši (Kyrie, Tajemství víry aj.).

Někdy prosíme též Ducha svatého (aby sestoupil na dary a proměnil je, aby sestoupil na nás a na celou církev).

Ale všechno nakonec směřuje k Ježíšovu Otci, neboť k Němu nás Ježíš v Duchu svatém vede.

6 Jak pozvat děti na mši svatou?

Děti jsou zvědavé, touží po stále nových a nových podnětech, touží pochopit a poznat celý svět. Proto do dětské povahy patří být aktivní, nesedět dlouho na jednom místě, stále něco nového objevovat... Může se tedy zdát, že mše svatá do dětského světa příliš nezapadá. Vydržet hodinu na jednom místě je pro některé z nich přetěžký úkol. Jak jim pomoci? Buďme jako děti. Pojďme poznávat, zkoumat, hledat a objevovat, jaký poklad nám Bůh ve mši svaté nabízí, a pojďme k tomu přizvat i ty nejmenší, ty, kteří stojí zatím na začátku.

BŮH NÁS VOLÁ

1 Kam nás Bůh volá?

Bůh nás svolává ke společnému setkání, svolává nás na mši svatou.

2 Je potřeba se na mši svatou připravovat?

Příprava na mši svatou je přípravou na setkání s Bohem a s lidmi. Proto je dobré se v myšlenkách přede mší svatou zastavit a uvědomit si, kam jdu, za kým jdu a proč tam jdu, jaký dar chci Bohu na mši svatou přinést (nejde jen o peníze do sbírky nebo obrázek do obětního průvodu, ale hlavně o to, co mám ve svém srdci; jaké radosti a starosti chci Bohu přinést k proměnění).

Bůh k nám při mši svaté bude promlouvat i skrze své slovo. Abychom mu co nejlépe rozuměli, můžeme si přečíst ty biblické úryvky, které při bohoslužbě slova zazní.

3 Mohou se na bohoslužbu slova připravovat i děti?

Ano. Boží slovo promlouvá jak k dospělým, tak k dětem, promlouvá k tomu, co se děje tady a teď, co prožíváme v naší rodině, v našich vztazích. Společná četba Písma přede mší svatou (či po mši, při společné modlitbě...) vytváří prostor zodpovědět případné otázky, zamyslet se nad texty, sdílet, co koho z nás oslovuje, můžeme hledat obrázky k přečtenému textu v dětské Bibli... Tak můžeme společně směřovat k tomu, aby všem v naší rodině bylo Boží slovo blízké a abychom mu dokázali s užitkem naslouchat.

4 Kde můžeme najít biblické úryvky pro nejbližší bohoslužbu slova?

Cest, jak zjistit, které úryvky při bohoslužbě slova zazní, je několik. Jednou možností je pořídit si misál (Misál pro neděle a význačné dny liturgického roku nebo Misál na každý den liturgického roku), ale můžeme se podívat např. i na internet nebo do liturgických kalendářů, kde odkazy na dané biblické úryvky najdeme. Případně můžeme využít i některou z aplikací do mobilních telefonů.

5 Co když si úryvky bohoslužby slova doma nepřečteme?

Pro přijímání Božího slova je nejdůležitější otevřené srdce. Boží slovo má velkou moc. Může nás najednou zasáhnout a my slyšíme a pocítujeme, že to slovo poslal Bůh právě teď a právě pro nás.

BŮH SE STARÁ

1 Jak se o nás Bůh stará?

V denním shonu možná někdy zapomínáme, že Bůh se o nás stará ve dne v noci. Je proto dobré se v modlitbě zastavit nad tím, jak se o nás Bůh v posledních dnech staral, co nám dal dobrého, co nám udělalo radost, co se nám povedlo. Měli bychom však přemýšlet i o tom, co jsme mohli vykonat s jeho pomocí lépe. Můžeme za vše poděkovat nejen Pánu Bohu, ale i sobě navzájem, a odpustit si to, čím jsme si ublížili.

2 Proč bychom se měli s někým usmiřovat právě přede mší svatou?

Jestliže se nám něco nepovedlo, litujeme, že jsme někomu ublížili, někoho jsme zranili, měli bychom prosit za odpuštění hned. Při přípravě na mši svatou by nám vzájemné odpuštění mělo zvláště přijít na mysl. Jestliže se chceme setkat při společné modlitbě, měli bychom mít lásku mezi sebou navzájem. I Pán Ježíš nám přece říká: »Přinášíš-li svůj dar na oltář a tam se rozpomeněš, že tvůj bratr má něco proti tobě, nech svůj dar před oltářem a jdi se nejprve smířit se svým bratrem; potom teprve přijď a přines svůj dar.« (Mt 5,23–24)

SLAVNOSTNĚ SE OBLÉKNU

1 Proč se do kostela hezky oblékáme?

Hezkým oblečením vyjadřujeme, jakou důležitost přikládáme našemu setkání s Bohem při mši svaté. Pěkným oblečením se na nás také přenáší jiná nálada. Navíc krásně oblečení lidé, kteří přichází ke kostelu, jsou i jakýmsi znamením pro ostatní.

Bůh ale víc hledí na naše otevřené srdce než na náš zevnějšek. Proto je stejně jedinečná i mše svatá sloužená úplně prostě, např. u lůžka nemocného.

JDU NA MŠI SVATOU

1 Proč musím za Ježíšem chodit do kostela? Věřím mu, ale do kostela nepotřebuji.

Kostel je místo, kde se zvláštním způsobem můžeme setkávat s Bohem.

Je to místo, které lidé darovali jen Bohu. První, kdo dává, je však Bůh. On dal člověku celou zemi, aby mu sloužila k obživě a radosti, aby mu přinášela užitek, a člověk z vděčnosti dává Bohu z toho, čím ho Bůh obdaroval. Člověk nechal vystavit chrám, a tím se vzdal toho, mít z daného místa hmotný užitek (obživu, výdělek...). To místo daroval Bohu, a tak získal užitek pro svou duši, když se zde s radostí setkává s tím, od kterého vše dostává.

Když Ježíš stoloval s lidmi po domech, když kázal, shromažďovaly se kolem něj veliké zástupy lidí (Mk 6,30–34; Lk 5,15; Lk 4,42). Bez ohledu na horko, hlad a únavu doslova hltaly každé jeho slovo. Stejně jako zástupy zve Ježíš i nás. To, že se rozhodneme a vyrazíme na mši svatou, je odpovědí na jeho pozvání, na pozvání na cestu k nebeskému království. Ježíš nás svolává do společenství ke slavení mše svaté, při které nám nabízí úplně všechno, dokonce i sám sebe. Budeme-li mít v bohoslužbě zdroj života s Bohem, nebude se Bůh z našeho všednodenního života vytrácet, nebude nám chybět smysl a směr našeho putování.

Dětem to lze přiblížit například takto: Když tatínek nebo maminka chodí do práce a dřou tam pro rodinu do úmoru, ale nemají čas s rodinou poseďte, popovídat si, pohrát, jít na výlet, zkrátka být společně jen tak, cítíme, že to není správné, že něco chybí. Chybí zdroj energie, který dodává sílu, radost a smysl práci.

2 Proč chodíme do kostela zrovna v neděli, když jdou v televizi nejlepší seriály? Navíc se chci dospat, když konečně nemusím vstávat do školy (do práce).

Do kostela bychom měli jít zvláště v neděli, protože neděle je dnem vzkříšení. Žádný den v týdnu ji nemůže plně nahradit. Samozřejmě můžeme jít na mši svatou i ve všední dny, ale právě neděli stanovil sám Ježíš jako den Páně (Jan 20,1; Sk 20,7a). Má-li být neděle dnem Páně, je krásné ji s naším Pánem také prožít.

Pro děti je možné použít příměr: Když má někdo narozeniny, také je s ním slavíme pokud možno v jeho narozeninový den a ne až za měsíc, až nebudeme tak unavení, až bude lepší počasí, až nepůjde tak bezvadný seriál... Bůh nás zve nejen na oslavu svého narození v Betlémě, ale říká každému z nás: Chci s tebou oslavit každou neděli, kdy jsem se narodil k novému životu!

3 Proč se nedělní či slavnostní mše někde slaví už v předvečer daného dne?

Podle židovské tradice den začíná a končí večerem (ne tedy půlnocí, jak to chápeme my dnes). Křesťané v tomto vycházejí z židovské tradice, a proto je možné slavit mši z neděle (tzv. mši s nedělní platností) nebo z nadcházející slavnosti už v podvečer předchozího dne.

4 Co se stane, když přijdu do kostela pozdě?

Navenek se nestane nic. Když přijdeme pozdě na oslavu něčích narozenin, nestane se, že by nás dotyčný později nepřijal, ale je to naše škoda, že jsme s ním nemohli prožít celou slavnost.

Na mši svatou chodíme za tím, koho máme rádi – za Ježíšem a do společenství jeho církve. V kostele jsme totiž také jeden pro druhého. Bůh nás svolal dohromady, abychom tvořili společenství a společně rostli ve víře. Proto bychom měli myslet na to, abychom se tam s ostatními včas setkali. To, že přijdeme včas, vyjadřuje, jak moc po setkání toužíme.

Dětem to můžeme přiblížit na situaci, kdy se moc a moc těší do cirkusu, že ani dospat nemohou, nebo jako když jde někdo na rande. Je tam už o deset minut dřív, protože se nemůže setkání se svým milovaným dočkat a nechce přijít ani o malou chvíličku, kterou by mohl s druhým strávit. Těch deset minut do termínu srazu mu přijde jako nekonečné čekání.